

знань, умінь і навичок, що сприятиме не лише успішному виконанню завдань практики, а також набути досвіду здійснення майбутньої професійної діяльності. Однак результати дослідження не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективними для подальших наукових пошуків розглядаємо вивчення та розкриття змісту, форм і методів організації практики майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів на другому (магістерському) рівні вищої освіти спеціальності «Соціальна робота».

Список використаних джерел

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
2. Закон України «Про вищу освіту»: прийнятий 01.07.2014 р. із змінами і доповненнями 12.01.2018 р. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html> (дата звернення: 09.05.2021).
3. Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» / укл.: Н. А. Сівак, О. Р. Поляновська, І. А. Гайдамашко, Н.В.Казакова. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2020. 36 с.
4. Новий тлумачний словник української мови : в 4 т. Київ : Аконіт, 1999. Т.2. С. 462.
5. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94 від 20.12.1994) : інформаційний збірник Міністерства освіти України. 1993. № 17–18. С. 16–30.

Артур Канівець
аспірант 1-го року навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
м. Переяслав

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Автор піднімає питання професійної підготовки соціальних працівників у системі вищої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна діяльність, соціальний працівник, форми професійної підготовки, навички соціального працівника.

Освіта, як свідчить практика і обґрунтовує наука, є дуже важливою сферою суспільного буття. Вона невіддільна від соціальної політики, суспільно-економічного та загальнокультурного розвитку країн, характеризуючи рівень їхньої цивілізованості.

Серед множинних видів освіти суттєвою є професійна, а в ній в сучасних умовах – професія соціального працівника/соціального педагога. Виникнення цього відносно нового виду професії невіддільне від стану розвитку соціальної роботи як надання державної та громадської допомоги і підтримки різних груп населення, накопичення в цьому контексті позитивного досвіду благодійної волонтерської діяльності. У зв'язку з розширенням і ускладненням завдань соціальної роботи на певному етапі суспільного розвитку виникла необхідність її виконання професійно підготовленими спеціалістами. Ця потреба стала поступово реалізуватися через професійну підготовку фахівців соціальної роботи (соціальних працівників/соціальних педагогів) у різних типах навчальних закладів [2, с.144]

До його вторинних обов'язків входить: постійне вивчення нових основних державних документів з питань розвитку соціальної роботи, проведення заходів соціальної політики, вивчення інформації щодо реалізації соціальних проектів, необхідність слідкувати за розвитком подій у світі, цікавитись новинками науки та культури тощо.

Незалежно від того, що входить до первинних та вторинних обов'язків соціального працівника, він повинен володіти певними навичками, які застосовуються на кожному з етапів процесу реалізації соціальної роботи.

Ввиділяють 2 групи таких навичок у соціального працівника: аналітичні та інтерактивні.

До аналітичних навичок соціального працівника належать навички професійного проведення дослідження, аналізу, відбору важливих даних, оцінювання ситуації, що склалася, розробка плану втручання, оцінювання його результатів.

Володіння інтерактивними навичками – також досить важливий критерій професійної відповідності фахівця соціальної роботи. На усіх її рівнях та в усіх сферах до таких навичок належать:

– створення відповідного емоційного мікроклімату і забезпечення теплих, дружніх стосунків;

– здійснення позитивного впливу на спілкування та стосунки між людьми;

уміння активно слухати; застосування прийомів вербального і невербального

спілкування; комунікабельність;

– уміння працювати за умов “неформального” спілкування (спілкування поза межами закладу соціальної роботи або у процесі виконання ролі неформального лідера, радника, який, не виявляючи активної ініціативи, сприяє встановленню чіткої позиції клієнта щодо реалізації подальшого плану дій);

– навички точної і грамотної передачі інформації на письмі та в усному мовленні, ораторське мистецтво.

Кожна професійна діяльність, що пов’язана із безпосередніми контактами з людьми чи колективами, з вирішенням проблем соціального й особистісного характеру, вимагає від фахівця дотримання певних етичних норм – нормативної професійної етики. Етика соціального працівника формувалася під впливом потреб у моральному регулюванні стосунків між суб’єктами та об’єктами цього виду суспільної діяльності. Для соціальної роботи недотримання засад професійної етики може спричинити найрізноманітніші проблеми – від мінімального погіршення самопочуття клієнта аж до повної втрати авторитету конкретного закладу соціальної сфери[1, с.16].

Людина, яка обирає своєю професійною діяльністю соціальну роботу, повинна володіти, насамперед, певними особистісними духовно моральними якостями, без яких фахові знання та навички будуть неефективними.

До таких моральних чинників (характеристик) належать:

чесність, об’єктивність, справедливість, совість, тактовність, уважність, спостережливість, витримка, терпимість, терпіння, сила волі, доброта, критичність і самокритичність, комунікабельність, емпатія, оптимізм, творче мислення, прагнення до самовдосконалення.

Проблема професійної підготовки соціального педагога та соціального працівника в сучасній науці розглядається у двох аспектах: а) формування особистості, підготовленої до виконання як освітніх, так і супутніх (правових, виховних, консультаційних, реабілітаційних тощо) функцій; б) формування спеціаліста системи

освіти та соціальної сфери, який поряд з основними професійними вміннями соціального педагога, володіє ще й прикладними вміннями соціально-правової діяльності як засобами педагогічної дії.

Підготовка спеціалістів соціально-педагогічної сфери залежить від якості змісту університетської освіти і наукових досліджень у цій галузі, передбачає засвоєння студентами категорій, понять і термінів при вивченні соціально-педагогічних дисциплін, оперування ними в практичній діяльності, що дозволить сформувати теоретико-методологічну основу професійного світогляду майбутнього спеціаліста, допоможе осмислювати сутність соціально-педагогічних явищ та процесів.

Експериментально-практичним і науково-емпіричним фундаментом соціальної педагогіки виступає соціально-педагогічна практика як частина соціальної практики, тобто, надзвичайно важливим є синтез теоретико-методологічної та емпіричної складової підготовки спеціалістів соціальної сфери, залучення масиву даних емпіричних спостережень і досліджень практиків до формування теоретичних основ підготовки студентів відповідних спеціальностей [3, с.52].

Сучасний етап розвитку соціально-педагогічної науки характеризується процесами узагальнення, окреслення об'єктно-предметної області, формуванням категорійно-понятійного апарату науки, становленням та уніфікацією основних категорій та понять теорії і практики.

Соціально-педагогічна практика та практика соціальної роботи розробляє ефективні моделі педагогічно-доцільної діяльності інститутів суспільства, сприяє підтримці взаємозв'язку дослідницької діяльності (теоретичного та прикладного характеру), експериментальної (практичної) роботи з процесом професійної підготовки спеціалістів – соціальних педагогів та соціальних працівників, а також викладачів освітніх установ.

На даний час професійна підготовка фахівців соціальної сфери в Україні здійснюється у різних формах: очна, очно-заочна, заочна, вечірня, дистанційна, екстернат та передбачає багаторівневий характер освіти: допрофесійна, професійна, післядипломна, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів. Професійна підготовка фахівців для соціальної сфери здійснюється у: середніх навчальних закладах (училищах, технікумах, коледжах, ліцеях) та у

вищих навчальних закладах (інститутах, університетах класичного профілю, академіях, спеціальних факультетах педагогічних, медичних, технічних, юридичних, економічних інститутів) [4, с.60].

Резюмуючи вищезазначене, доцільно звернути увагу на те, що у своєму прагненні підвищити професійний статус соціальної роботи, професійна підготовка соціальних працівників повинна забезпечити зміну спрямованості майбутніх фахівців з компенсаційної (ліквідація наслідків соціальних проблем) на соціально-превентивну (попередження та профілактику виникнення проблем) у соціальній роботі. Для виконання цього завдання потрібна нова модель навчання соціальній роботі, в якій нагромаджені знання, уміння, практичний досвід, повинні постійно вдосконалюватися та ефективно застосовуватися. Отже, перед соціальною освітою в Україні стоїть складне завдання – збалансувати сучасну ситуацію, акцентувати увагу на найвищій цінності – людині, її проблемах для забезпечення гідного життя кожному. Відтак, існує об'єктивна необхідність подальшого розгляду цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Грабовенко Н.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Вступ до спеціальності «Соціальна робота» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. 37 с.
2. Поліщук, В. А. (2014). Професійна підготовка соціальних працівників у освітніх системах Скандинавських країн. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, (34), С. 144-146
3. Товщик С.А. Теоретико-методологічні аспекти підготовки фахівців соціальної сфери. *Соціальне партнерство у професійній підготовці соціальних педагогів: матеріали міжрегіональної конференції* / За заг. ред. С.М.Коляденко Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2010. С.52–55.
4. Чубук Р. В. Проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у вищій школі // *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Сер. : Педагогічні науки. - 2014. - Вип. 115. - С. 256-259.